

Pražská vysoká škola psychosociálních studií, s.r.o.

Tematické okruhy ke státní magisterské zkoušce

TEORETICKÉ OBORY PSYCHOLOGIE

NMgr. studijní program Psychologie

1	Předmět a metoda psychologie
a	Pojetí duševního dění a jeho úlohy v životě člověka; příklady alespoň dvou odlišných teoretických pojetí či výkladů vztahu duševních jevů k vnitřnímu a vnějšímu dění. Popis a rozlišení hlavních druhů duševních funkcí – poznávacích, citových, motivačních, konativních – v průběhu od jejich podněcování až k jejich vnějšímu projevu. Dílčí teoretické a praktické obory psychologie, jejich předměty a zodpovídané otázky.
b	Otázky a problémy zjišťování výskytu, popř. měření, duševních jevů a vyvozování závěrů o nich. Metody introspekce a extraspekce, jejich poznatkový přínos a jejich metodologické nedostatky a rizika – s příklady.
2	Pojetí vědomí a zjišťování jeho stavů
a	Psychologický pojem vědomí z hlediska teoretického a jevového. Rozlišení jeho úrovně ve smyslu obsahové jasnosti (lucidity) a celkové bdělosti (vigilance) – s příklady předpokládaných neuropsychologických mechanismů jejich trvání a jejich změn. Psychologický, popř. neurofyziologický, podklad a funkce normálního bdění a spánku, hypotézy vykládající vznik snů a jejich psychologickou funkci. Popis, popř. psychologický nebo neuropsychologický výklad jevové podoby, vzniku a účinků tzv. „změněných stavů vědomí“ – alespoň se dvěma příklady.
b	Otázky a problémy psychologického, popř. fyziopsychologického, zjišťování úrovně a stavu vědomí a přístupnosti obsahu a kvality prožívání v nich. Metody zjišťování obsahu prožívání na úrovních nepřístupných prostě introspekci – s alespoň dvěma příklady.
3	Pojetí a poznávání osobnosti
a	Vymezení pojmu „osobnost“. Úkoly psychologie osobnosti a příklady jejího uplatnění. Teoretické rozlišení osobnostních dějů, stavů a vlastností a osobnostní dynamiky, struktury a jejího vývoje. Obsahové rozlišení temperamentové, kognitivní, motivační, a konativní stránky osobnosti (s příklady) a jejich vzájemné interakce a integrace v prožívání a chování. Teoretické přístupy v psychologii osobnosti zdůrazňující osobnostní, situační, nebo tělesné vlivy při výkladu chování.
b	Metody vyvozování osobnostních stavů a vlastností z pozorovaných, popř. měřených projevů ve vymezených (testových, výzkumných) situacích. Subjektivní, objektivní a projektivní interpretace výpovědí a výkonů člověka ve standardních zkouškových situacích – s příkladem každého druhu.

4	Biologický podklad duševních funkcí
a	Základní sensorické, nervové, hormonální a motorické tělesné struktury a funkce podílející se na zprostředkování a na průběhu duševních dějů. Přibližná lokalizace a specifická úloha známých tělesných korelátů poznávacích, motivačních, emočních a behaviorálních duševních funkcí – alespoň čtyři příklady známých souvislostí konkrétních tělesných a duševních funkcí či jevů.
b	Metody fyziopsychologického měření morfologie a fyziologie centrálních a periferních struktur nebo funkcí zprostředkujících rozdílné duševní funkce – popis alespoň dvou metod.

5	Psychologické pojetí obsahu a funkcí jáských jevů
a	Pojmy „činného já“ a „sebepojetí“, jejich jevové a funkční rozlišení. Vývoj sebeuvědomění a vlivy působící na utváření jeho obsahu. Úloha sebepojetí v duševním životě jedince, rozlišení jeho hlavních obsahových stránek. Obranné mechanismy „já“: jejich obecná povaha a účelnost, jejich prospěšné a škodlivé účinky; popis alespoň tří obranných mechanismů, jejich funkce a jejich praktických rizik.
b	Metody zjišťování různých stránek sebepojetí – alespoň dvou, a možnosti vyvozování závěrů z nich o vztahu k sobě samému.

6	Základní kognitivní procesy a dispozice osobnosti
a	Základní poznávací funkce – čítí, vnímání, učení, představování. Jejich fyziopsychologické mechanismy, jejich průběh a výsledky, podmínky ovlivňující jejich výkonnost. Jejich psychologické, popř. biologické, dispozice – popis aspoň tří příkladů odlišných stylů vnímání či učení.
b	Metody testování výkonnosti člověka ve smyslových, vjemových, učebních a představových funkcích – alespoň tři příklady.

7	Složitější kognitivní procesy a dispozice osobnosti
a	“Vyšší“ poznávací funkce – paměť a její organizace, myšlení a jeho druhy, tvořivost a její kritéria. Výkonnostní stránky paměti a myšlení („rozumové schopnosti“, „inteligence“). Neuropsychologický podklad těchto funkcí a jejich průběhu a obsahu z hlediska stylu a výkonnosti. Aspoň tři příklady teoretických pojetí u těchto funkcí.
b	Metody zkoumání a měření průběhu a úspěšnosti zapamatování a řešení problémů myšlením – alespoň tři příklady.

8	Motivační procesy a vlastnosti
a	Základní druhy motivačních činitelů – pobídky, pohnutky a cíle. Motivační vlastnosti, jejich zdroje a utváření. Hlavní druhy motivů s příklady motivů vrozených a získaných a jejich konkrétních projevů v prožívání a v chování člověka. Dva příklady teoretického výkladu buzení motivů, průběhu motivovaného chování a způsobu jejich (skutečného nebo náhradního) uspokojování. Pojem frustrace a alespoň tři příklady obvyklých lidských reakcí na frustraci s jejich psychologicky příznivými nebo nepříznivými následky.
b	Metody zjišťování aktuální motivovanosti člověka, stupně uspokojení či frustrace konkrétních motivů a způsobů reagování na frustraci – alespoň dva příklady.

9	Konativní procesy a vlastnosti
a	Skladba a dynamika vnitřního konfliktu motivů: jeho hlavní typy, způsoby řešení a jejich možné příznivé a nepříznivé následky pro jedince. Průběh rozhodování, volby a uskutečňování zvoleného záměru chováním volným, zvykovým, impulzivním. Příklady alespoň dvou teoretických vysvětlení řešení konfliktu, volby a průběhu následného chování při jejím uskutečňování.
b	Metody a problémy zjišťování konfliktních stavů osobnosti, explorativního nebo experimentálního studia rozhodování a impulzivního, zvykového, či volního jednání – alespoň dva příklady.

10	Emoční stránka duševního dění
a	Citová dynamika osobnosti a její význam pro život v alespoň jednom teoretickém pohledu. Rozlišení hlavních stránek emoce a jejich projevů v prožívání, v těle, v chování člověka. Pojetí temperamentu jako dispozičního základu pro citové prožívání a teoreticky či empiricky vyvozených temperamentových vlastností – popis alespoň dvou z těchto vlastností a jejich projevů v prožívání, chování, popř. ve fyziologii.
b	Metody a problémy zkoumání a měření nálad a citů; alespoň tři praktické příklady jejich psychologického zjišťování.

11	Náročné a rizikové osobnostní stavy a děje
a	Pojetí psychické deprivace a frustrace, zátěže a přetížení. Povaha a druhy psychogenního stresu, hlavní zdroje a průběh stresového reagování, jejich příčiny a jejich účinky psychické, somatické a behaviorální. Hlavní typy účinného zvládnání stresu s příklady. Rizikové a poruchové způsoby zvládnání stresu, jejich příznivé a jejich škodlivé výsledky.
b	Alespoň po jedné psychologické a fyziopsychologické metodě zjišťování míry zakoušeného stresu.

12	Zdroje a procesy duševního vývoje jedince
a	Teoretické pojetí a zodpovídání otázky po určenosti duševního vývoje vnitřními a vnějšími vlivy. Vývojová funkce zrání a učení při rozvíjení duševních funkcí a osobnosti jako celku. Výklad zvoleného teoretického pojetí vývojových proměn osobnosti v průběhu života: předpokládaná forma a obsah různých stupňů vývoje osobnosti a klíčové události přispívající na různých vývojových stupních ke zdravému, nebo poruchovému duševnímu vývoji.
b	Metody sledování a zjišťování znaků zdravého nebo poruchového vývoje jedince v jednotlivých duševních funkcích nebo v celku osobnosti – alespoň tři příklady.

13	Duševní vývoj jedince v prenatálním a kojeneckém období
a	Důležité mezníky ve vývoji duševních (senzomotorických, poznávacích a řečových, citových a motivačních, jáských a sociálních) a tělesných funkcí v těchto obdobích. Psychologicky či biologicky významné události v jejich průběhu a hlavní vlivy usměrňující v nich průběh duševního vývoje zdravým nebo nezdravým směrem. Hlavní vývojové změny a typická vývojová rizika v těchto obdobích.
b	Metody a problémy zkoumání a měření znaků normálního či poruchového psychomotorického vývoje v těchto obdobích – alespoň dva příklady.

14	Duševní vývoj jedince v batolecím a předškolním věku
a	Důležité mezníky ve vývoji duševních (senzomotorických, poznávacích a řečových, citových a motivačních, jáských a sociálních) a tělesných funkcí v těchto obdobích. Psychologicky či biologicky významné události v jejich průběhu a hlavní vlivy usměrňující v nich průběh duševního vývoje zdravým nebo nezdravým směrem. Hlavní vývojové změny a typická rizika vývojových poruch v těchto obdobích.
b	Metody a problémy zkoumání a měření znaků zdravého a poruchového psychomotorického a duševního vývoje v těchto obdobích – alespoň dva příklady.

15	Duševní vývoj jedince v mladším a středním školním věku
a	Důležité mezníky ve vývoji duševních (senzomotorických, poznávacích a řečových, citových a motivačních, jáských a sociálních) a tělesných funkcí v těchto obdobích. Psychologicky či biologicky významné události v jejich průběhu a hlavní vlivy usměrňující v nich průběh duševního vývoje zdravým nebo nezdravým směrem. Hlavní vývojové změny a typická vývojová rizika v těchto obdobích.
b	Metody a problémy zkoumání a měření znaků zdravého a poruchového duševního vývoje v těchto obdobích – alespoň dva příklady.

16	Duševní vývoj jedince v období dospívání – puberty a adolescence
a	Důležité mezníky ve vývoji duševních (senzomotorických, poznávacích a řečových, citových a motivačních, jáských a sociálních) a tělesných funkcí v těchto obdobích. Psychologicky či biologicky významné události v jejich průběhu a hlavní vlivy usměrňující v nich průběh duševního vývoje zdravým nebo nezdravým směrem. Hlavní vývojové změny a typická vývojová rizika v těchto obdobích.
b	Metody a problémy zkoumání a měření znaků zdravého a poruchového duševního vývoje v tomto období – alespoň dva příklady.

17	Duševní vývoj jedince v dospělosti.
a	Důležité mezníky ve vývoji duševních (senzomotorických, poznávacích a řečových, citových a motivačních, jáských a sociálních) a tělesných funkcí v těchto obdobích. Psychologicky či biologicky významné události v jejich průběhu a hlavní vlivy usměrňující v nich průběh duševního vývoje zdravým nebo nezdravým směrem. Hlavní vývojové změny a typická vývojová rizika v těchto obdobích.
b	Metody a problémy zkoumání a měření znaků zdravého a poruchového duševního vývoje v tomto období – alespoň dva příklady.

18	Duševní vývoj jedince ve stáří.
a	Důležité mezníky ve vývoji duševních (senzomotorických, poznávacích a řečových, citových a motivačních, jáských a sociálních) a tělesných funkcí v těchto obdobích. Psychologicky či biologicky významné události v jejich průběhu a hlavní vlivy usměrňující v nich průběh duševního vývoje zdravým nebo nezdravým směrem. Hlavní vývojové změny a typická vývojová rizika v těchto obdobích.
b	Metody a problémy zkoumání a měření znaků zdravého a poruchového duševního vývoje v tomto období – alespoň dva příklady.

19	Interpersonální vnímání, utváření a uplatňování sociálních postojů
a	Sociální schémata, sociální stereotypy, příčinné přisuzování, implicitní teorie osobnosti. Sociální postoje, jejich obsah a utváření, jejich praktické funkce a jejich uplatňování v osobnosti a v chování. Poznávací nesoulad, jeho skladba a jeho působení v prožívání, rozhodování a chování. Teorie změny postojů v důsledku jejich cíleného ovlivňování anebo spontánní přestavby (vlivem poznávacího nesouladu, psychologické reaktance, změny hodnotové orientace apod.).
b	Metody zjišťování individuálních a skupinových sklonů v interpersonálním vnímání a v utváření a uplatňování sociálních postojů – alespoň dva příklady.

20	Interpersonální komunikace
a	Pojetí sociální komunikace. Skladba (součásti) a druhy (cíle, formy a úrovně) interpersonální komunikace. Prostředky a průběh (kroky) sdělování významu v komunikačních aktech, místa a příčiny jeho možného zkreslení. Komunikační styly a komunikační manévry v běžných nebo v náročných či konfliktních situacích sociální interakce.
b	Metody a problémy zkoumání alespoň dvou odlišně zacílených druhů sociální komunikace z hlediska jejich společenských a individuálních účinků.
21	Interpersonální vztahy a interpersonální vlivy
a	Vlivy působící na chování v sociálních situacích: sociální facilitace, deindividuace, konformita, poslušnost autoritě, interpersonální přitažlivost. Internalizace sociálně zprostředkovaných vlivů. Povaha a druhy spontánního působení a záměrného ovlivňování, psychologické a sociální podmínky jejich účinnosti.
b	Metody a problémy zjišťování alespoň dvou druhů sociálního vlivu v praktických nebo experimentálních situacích.
22	Utváření, struktura a dynamika sociálních skupin
a	Rozlišení hlavních druhů sociálních skupin a vztahů jednotlivců k nim: identifikace se skupinou, skupinové stereotypy, přitažlivost skupin, skupinové pozice, normy a typické skupinové role. Průběh vznikání a utváření sociálních skupin a jejich vztahových vlastností. Skupinové rozhodování, skupinové myšlení – jeho symptomy a rizika.
b	Metody a problémy zkoumání alespoň dvou vlastností sociální skupiny v jejím vývoji a v jejím působení na své členy, popřípadě nečleny.

Poznámky ke studiu:

Zdrojové předměty pro státní zkoušku:

- Obecná psychologie I a II
- Psychologie osobnosti
- Fyziologická psychologie
- Vývojová psychologie
- Sociální psychologie

Úspěšné absolvování těchto předmětů v bakalářském nebo v magisterském studiu by mělo být dostatečnou přípravou ke zvládnutí této státní zkoušky.

Doporučené prameny:

- Atkinson, R. L. et al. Psychologie. Praha: Portál, 2003 (2. vyd.). Portál, 2012 (3. vyd. pod názvem Psychologie Atkinsonové a Hilgarda). – Vhodná pro celkový přehled téměř o celé látce.
- Blatný, M. a kolektiv. Psychologie osobnosti. Hlavní témata, současné přístupy. Praha: Grada, 2010. – Vhodná pro témata č. 3, 5, 8, 12.
- De Vito, J. A. Základy mezilidské komunikace. 6. vyd. Praha: Grada, 2008. Vhodná pro téma č. 20
- Kassin, S. Psychologie. Brno: Computer Press. (1. vyd. 2007; 2. vyd. 2012). – Vhodná pro celkový přehled téměř o celé látce.
- Koukolík, F. Mozek. 3. vyd. Praha: Galén, 2012. – Vhodná jako informace o neurologických podkladech psychických funkcí u všech témat.
- Kulišťák, P. Neuropsychologie. 2. vyd. Praha: Portál, 2011. – Vhodná zvláště pro téma 4, zčásti i pro ostatní, obsahující otázky na neuropsychologické poznatky a metody.
- Langmeier, J., Krejčířová, D. Vývojová psychologie. 2. vyd. Praha: Grada 2006. – Vhodná pro témata č. 12. – 18.
- Nakonečný, M. Sociální psychologie. Praha: Academia, 1999. – Vhodná pro témata č. 19 – 22.
- Plháčková, A. Učebnice obecné psychologie (2. vyd.). Praha: Academia, 2019. – Vhodná pro témata č. 1, 2, 5, 6, 7, 8, 10.
- Říčan, P. Psychologie osobnosti. Obor v pohybu. 6. vyd. Praha: Grada, 2010. – Vhodná pro témata č. 2, 3, 4, 5, 8, 9.
- Schulz von Thun, F. Jak spolu komunikujeme. Praha: Grada, 2005. – Vhodná pro téma č. 20.
- Vágnerová, M. Vývojová psychologie. Dětství a dospívání. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2012. – Vhodná pro témata č. 12 – 16.
- Vágnerová, M. Vývojová psychologie II. Praha: Karolinum, 2007. Dospělost a stáří. – Vhodná pro témata č. 17, 18.
- Výrost, J., Slaměník, I. (eds.). Sociální psychologie. 2. vyd. Praha: Grada, 2008. – Vhodná pro témata č. 19 – 22.